

We are cutting from the same cake!

Signs of Success, zo heet de nieuwe werkwijze binnen de jeugdreclassering waarin we proberen de kennis vanuit 'desistance' onderzoek te verbinden aan de 'Signs of Safety' benadering en de opdracht van de jeugdreclassering. Focus op een succesvolle toekomst is daarbij de verbindende factor en dat is wat voor een jongere ook écht nodig is om te kunnen veranderen en te stoppen met het plegen van delicten. In het SWING-project 'Signs of Success' wordt vanuit drie gemeentelijke werkplaatsen in 50 actuele JR zaken gewerkt met de nieuwe werkwijze. Hier wordt gewerkt aan het ontwikkelen van verschillende 'tools' om het werkproces te ondersteunen. Een team van 3 (inter)nationale experts, de knappe koppen, kijkt kritisch mee naar de verschillende tools. In september van dit jaar spraken zij elkaar voor het eerst uitgebreid over hoe de 'desistance' benadering en de 'Signs of Success' benadering elkaar verder kunnen versterken. En dat was een succes!

Hoe versterken de twee benaderingen elkaar?

Andrew Turnell en Fergus McNeill hebben elkaars werk gezien en gelezen maar elkaar nog niet eerder gesproken. Meteen wordt duidelijk dat ze veel overeenkomsten zien in hun werk en visie. Fergus: "ik doe onderzoek naar progressievere manieren van forensisch werk." Andrew Turnell: "I feel that we are cutting from the same cake". Ik doe dat ook, mijn werk is gericht op het ontwikkelen van een meer progressieve jeugdbeschermingspraktijk. Bas vult aan: "In zowel 'Signs of Success' als 'desistance' is de basishouding oplossingsgericht: we gaan uit van een bescheiden werker die het veranderingsproces ondersteunt, maar waarbij de cliënt en zijn/haar netwerk eigen regie heeft in het vinden van de oplossingen. Die eigen regie wordt alleen ingeperkt als iemand de verkeerde kant op gaat (recidive)". Een andere belangrijke overeenkomst volgens Andrew: "Zowel in 'signs of safety' als in de 'desistance' benadering wordt het opbouwen van een goede werkrelatie als cruciaal gezien. Creëer je die niet, dan is de inzet zinloos. Het opbouwen van een werkrelatie moet daarbij geen doel op zich worden, belangrijker is om die relatie te richten op de reclasseringsdoelen." Fergus beaamt dat: "Binnen reclassering is het belangrijk dat je een relatie kunt opbouwen maar het is minstens zo belangrijk om die relatie richting te geven en ook een einde." Andrew: "Een ander punt dat duidelijk terugkomt in Fergus zijn werk is het belang van 'skilfull use of authority', een begrip dat ook centraal staat in de 'Signs of Safety' benadering". Bas voegt toe: "Ook staat in beide benaderingen het belang van het sociaal netwerk centraal: Zonder het netwerk is de begeleiding zinloos." Andrew: "Ik denk dat 'Signs of Success' het potentiële praktijkmodel is voor 'desistance focused practice'".

Andrew Turnell:

"Signs of Success is het potentiële praktijkmodel voor desistance focused practice"

Is alleen het voorkomen van recidive de focus van de jeugdreclassering?

Fergus: "in de reclasseringscontext is het delictgedrag van de jongere de basis om te interveniëren. Er is een specifieke opdracht iets aan dat delictgedrag te doen. In de criminologie is er steeds meer erkenning voor het feit dat deze interventie zich zowel moet richten op het voorkomen van delictgedrag als op het welbevinden van de jonge cliënt. Om effectief te kunnen zijn worden deze twee perspectieven bij voorkeur parallel aangepakt. Bas: "Het mooie is dat zowel het bevorderen van participatie als het voorkomen van recidive in Nederland ook officieel in de opdracht aan de jeugdreclassering staat. 'Desistance' maakt dus operationeel wat er al altijd in die opdracht zat." Andrew vult aan: "Ik denk ook dat het makkelijker is om vanuit deze opdracht te werken met jonge mensen, en in het bijzonder ook met jonge mensen met een LVB. Daar heb je instinctief al meer compassie voor."

Oke, dus voorkomen van recidive en bevorderen van participatie?

"Eigenlijk zou de opdracht voor de jeugdreclasseringswerker nog een stuk breder moeten zijn", aldus Fergus. "Voor een succesvol 'desistance' proces is het niet alleen van belang dat het sociaal netwerk van de jongere meebeweegt maar ook de samenleving eromheen. De bredere opdracht aan de professional is eigenlijk: Zorg ervoor dat de 'ontvangende' gemeenschap ook verandert als je een ex crimineel aflevert zodat er sprake kan zijn van een zachte landing. Dit is nog nieuw voor veel forensisch professionals, maar het is essentieel om ook aandacht voor te hebben." Ook op dit punt zijn Andrew en Fergus het weer erg met elkaar eens. Andrew: "We moeten proberen om sociale

verandering te creëren, in het hele systeem, van de Minister President tot aan de reclasseringswerker en iedereen ertussen in.”

Fergus: “Om het proces van ‘desistance’ beter te begrijpen, maak ik vaak de vergelijking met het integratieproces van asielzoekers. Het eerste wat asielzoekers nodig hebben is veiligheid, stabiliteit en taal- en cultuurvaardigheid. Daarna volgt het opbouwen van sociaal kapitaal, en daarna volgen zaken als werk, welbevinden, gezondheid en opleiding. Dat model laat zien dat eerst veiligheid en stabiliteit nodig zijn om een veranderingsproces te kunnen starten. Hoe veiliger en stabiel de jeugdige zelf is, des te groter is de kans dat zij niet zullen recidiveren en ‘desisters’ zullen worden. Het ontwikkelen van veiligheid van de jeugdige is impliciet aan het werken aan veiligheid van de samenleving. Daarom vind ik de link met ‘Signs of Safety’ ook zo mooi.”

Bas Vogelvang:
“Desistance maakt operationeel wat altijd al in de opdracht van de jeugdreclassering zat.”

Hoe kan de kennis over ‘desistance’ in de praktijk het beste gebruikt worden?

Fergus: “Het proces van ‘desistance’ is in de eerste plaats een menselijke ontwikkeling waarbij een verandering vanuit criminaliteit naar een meer succesvol leven en sociale integratie centraal staat. Dat proces is voor elk individu anders. We hebben reflectieve professionals nodig die aansluiten bij de cliënt en zijn netwerk en op individueel niveau dit desistance proces kunnen ondersteunen. Je moet de relatie kunnen leggen tussen het ouder worden, de veranderingen in het individu en de veranderende context om de cliënt heen, en daar dan goede ondersteuning bieden. Vanuit de wetenschap kunnen we een aantal algemene richtlijnen gebruiken die zijn vast te leggen in een praktijkmodel, maar de kunst is een model te ontwerpen dat niet teveel voorschrijft.” Andrew: “Ik ben het helemaal eens met wat Fergus zegt. We willen geen model waarin alles beschreven staat en mensen als robots een programma afdraaien zonder een vorm van werkrelatie op te bouwen.

Er zijn wat mij betreft al drie evidente zaken vanuit de wetenschap die passen in dit praktijkmodel. Ten eerste het systemisch werken. Uit de criminologie komt voldoende bewijs naar voren dat de sociale omgeving van belang is. Een steunend netwerk kan bijdragen aan het opbouwen van een nieuw leven, de afwezigheid van een steunend netwerk kan erg problematisch zijn. Ten tweede is het van belang dat de professionals leren hoe ze scherpe doelen formuleren en daarbij goed kijken welke

Fergus McNeill:
“We hebben reflectieve professionals nodig die aansluiten bij de cliënt en zijn netwerk en op individueel niveau het ‘desistance’ proces kunnen ondersteunen.”

opdracht er ligt. Succes en recidivevermindering zijn twee verschillende doelen. Recidivevermindering is een doel van de professional maar dat hoeft (nog) geen doel te zijn van de cliënt. Het kan best zo zijn dat iemand in zijn eigen ogen succesvol is en daarbij gewoon delicten blijft plegen. De derde pijler van het model is het oplossingsgericht werken. De professional stelt vooral vragen. Hoe succes er uit ziet voor een jongere kun je helder krijgen door te vragen: Stel je wordt mogen wakker en alles is goed (je bent gestopt met crimineel gedrag en je biedt weerstand tegen je vrienden) Hoe ziet dat plaatje er dan uit? Professionals moeten dat zo gedetailleerd mogelijk uitvragen. Ook moeten zij vragen naar de uitzonderingen. Daar zit de mogelijkheid tot ‘desistance’.”

Hoe realistisch is het om zo op succes te koersen?

Nog een punt waar Andrew en Fergus elkaar vinden is het belang van hoop creëren. De jongere moet geloven dat er een weg is naar een betere toekomst. Beide mannen hebben hierbij een mooie metafoer. Fergus ziet de professional graag als ‘a reservoir of hope’, voor momenten dat de cliënt moeite heeft om hoop te houden of de hoop heeft opgegeven. Andrew knikt instemmend: “ik heb in een training aan JR werkers wel eens genoemd: you need to be the wind under their wings”.

Volgens Fergus heeft een desistance proces veel overeenkomsten met andere processen van psychosociale veranderingen, bijvoorbeeld het herstellen van een depressie. “Ex criminelen krijgen in hun ‘desistance proces’ veel signalen van hopeloosheid, bijvoorbeeld van school, van werk en van familie. Daardoor stoppen zij te geloven in hun succes. In mijn beleving kan elke concrete activiteit zoals sporten of culturele activiteit een eerste begin zijn naar meer zelfvertrouwen en geloof in de mogelijkheid om te veranderen. In dat kader begeleiden wij momenteel een ‘song writing’ project met gevangenen. De meeste deelnemers zijn verbaasd over hun eigen potentie om iets moois te maken. Naar mijn idee is het vinden van enige vorm van activiteit waarin ze weer iets van tevredenheid en erkenning ervaren heel belangrijk om te kunnen werken aan hun eigen verandering.” Bas vult aan: “In Nederland hebben we hiermee goede ervaringen opgedaan in een project waarbij jeugdzorgwerkers

jongeren hebben gevraagd mee te doen aan een talentcoaching project. We zagen dat de jongeren door de waardering en succeservaringen weer hoop ervoeren en dat dit hielp in hun 'desistance' proces." Fergus: "het hoeft niet eens groot te zijn, jongeren hoeven niet op een podium met een groot publiek. Een heel klein glimpje succes opent al mogelijkheden. Deze jongeren zijn vaak niet meer gewend om iets goed te doen en dat moeten ze weer ervaren.

Hoe speelt motivatie een rol?

Hoop zorgt voor motivatie en dat is belangrijk om te kunnen veranderen. Andrew schetst het voordeel van oplossingsgericht werken boven motiverende gespreksvoering: "Mijn probleem met het idee van motiverende gespreksvoering is dat de verantwoordelijkheid voor het hebben van motivatie vooral ligt bij de cliënt. De professional wordt neergezet als de expert om te beoordelen in hoeverre een cliënt klaar is om te veranderen. Dat betekent ook dat ik als werker kan zeggen, oke hij is niet gemotiveerd dus we stoppen ermee, eigen schuld. Maar vanuit oplossingsgericht werken kijken we anders: Het is een menselijke neiging om te blijven zoals we zijn. Het is de uitdaging en het werk van de professional om het verlangen om te veranderen aan te wakkeren. En daar zijn technieken voor die we kunnen inzetten." Fergus sluit zich hierbij aan. "Motivatie is niet een kwaliteit van een individu maar van een werkrelatie. Motivatie kun je niet genereren met een technisch trucje. Volgens mij gaat het veel meer om fundamentele dingen zoals vertrouwen en hoop uitstralen, dan het toepassen van technieken. Dat is wel lastiger om professionals aan te leren, maar niet onmogelijk denk ik."

Een hoopvol perspectief dus?

Andrew: "Fergus en anderen hebben zeer robuust onderzoek gedaan en dat vormt een mooie basis. Nu is het belangrijk dat we verder onderzoek doen met de professionals naar wat voor hén werkt. Het is heel belangrijk dat we die kennis vooral ophalen uit de praktijk." Fergus knikt instemmend. "Tijdens een seminar in Den Haag deelden we 'best practices' uit de jeugdreclassering en daar kwamen prachtige dingen uit naar voren."

Andrew Turnell:
"Het is de uitdaging en het werk van de professional om het verlangen om te veranderen aan te wakkeren. En daar zijn technieken voor die we kunnen inzetten."

Dr. Andrew Turnell werkt in West Australië en is de grondlegger van de 'Signs of Safety' methode, een practice-based model voor het oplossingsgericht uitvoeren van jeugdbeschermingsmaatregelen. Tevens heeft hij samen met de William Schrikker Groep een eerste uitwerking gemaakt van 'Signs of Success'.

Professor Dr. Fergus McNeill, ooit begonnen als maatschappelijk werker in de jeugdbescherming, is hoogleraar Criminologie & Maatschappelijk werk aan de Universiteit van Glasgow. Sinds begin 2000 onderzoekt hij wat ervoor zorgt dat mensen stoppen met crimineel gedrag. Wereldwijd denkt hij mee over de implicaties van dit 'desistance' onderzoek voor de praktijk.

Dr. Bas Vogelvang werkt als expertadviseur bij Bureau VanMontfoort, was acht jaar lector Reclassering en Veiligheidsbeleid aan de Avans Hogeschool, en ontwikkelde vele methodieken en instrumenten in de jeugdzorg, waaronder de huidige methode Jeugdreclassering.